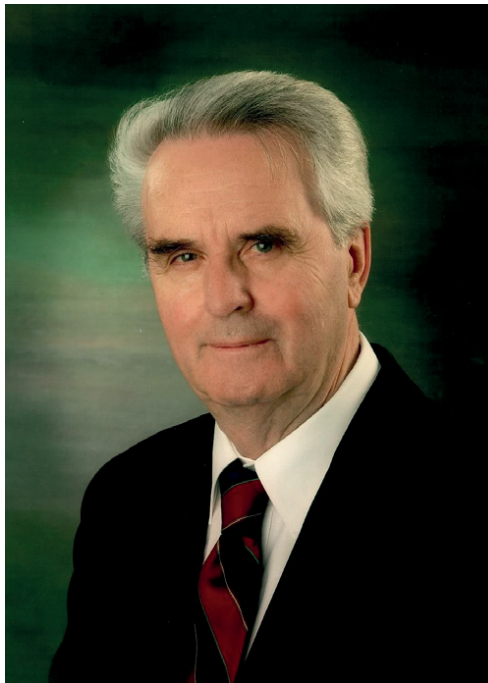

ELŻBIETA WESOŁOWSKA

(Poznań)

SYLWESTER DWORACKI (1937–2020), PROFESOR ZWYCZAJNY, NIEZWYCZAJNY CZŁOWIEK

12 października 2020 r. z ogromnym i szczerym żalem pożegnaliśmy naszego Profesora Seniora Sylwestra Dworackiego. Znakomity uczony, wybitny specjalista w zakresie literatury greckiej, autor wielu książek, tłumacz i popularyzator kultury klasycznej. Był niezwykle cenionym i lubianym nauczycielem akademickim, doskonałym i cierpliwym mentorem, znakomitą kolegą i mistrzem. Swym studentom i kolegom zapadł w pamięć jako prawy, dobry człowiek i życzliwy przyjaciel. Będzie nam go ogromnie brakowało, jego ciepła, dystansu do świata i do siebie, uczciwości oraz niekłamanej skromności.

Profesor Sylwester Dworacki (1937–2020)

Urodził się w r. 1937. Absolwent liceum w Lesznie (1957) i Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza (filologia klasyczna, 1962 r.), całe swoje życie zawodowe związał z UAM, z Katedrą (a potem Instytutem) Filologii Klasycznej. W 1962 r. uzyskał stanowisko asystenta, a w 1969 adiunkta. Stopień doktora habilitowanego otrzymał w 1975 r., by rok później zostać docentem. Tytuł naukowy profesora uzyskał w 1990 r., a w 1999 r. – stanowisko profesora zwyczajnego. Pełnił liczne funkcje organizacyjne, był między innymi zastępcą dyrektora IFK, kierownikiem Zakładu Hellenistyki oraz w latach 1993–1999 prorektorem UAM. Od 2000 r. przez kilkanaście lat pracował w Gorzowie Wielkopolskim, w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej. Wypromował sześć doktoratów i 67 magisteriów. Był laureatem licznych nagród naukowych. Został uhonorowany odznaczeniami państwowymi, między innymi Złotym Krzyżem Zasługi i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Prof. Dworacki wygłaszał wykłady w wielu ośrodkach uniwersyteckich Niemiec, Finlandii, Szwecji oraz USA. W roku akademickim 1973/1974 przebywał w Center for Hellenic Studies w Waszyngtonie jako stypendysta Harvard University. To stypendium okazało się niezwykle pomocne dla jego rozwoju naukowego. Umożliwiło zebranie bibliografii potrzebnej do napisania pracy habilitacyjnej i zaowocowało nawiązaniem trwających do śmierci Profesora kontaktów naukowych i przyjacielskich.

Wśród swych rozlicznych zainteresowań naukowych był przede wszystkim wybitnym znawcą komediowego teatru antycznej Grecji. To zamiłowanie uwidoczniło się już w trakcie pisania pracy magisterskiej, którą ukończył w 1962 r. pod opieką prof. Wiktora Steffena. Zajmował się dogłębnie analizą komedii Menandra, twórcy tak zwanej komedii nowej, ważnej nie tylko ze względu na swoją specyficzną strukturę i atmosferę oraz związek z ówczesnością, ale także ze względu na jej wpływ na komedię rzymską, poprzez nią z kolei na komedię europejską aż do naszych czasów. Opisywał wszechstronnie aspekty gatunkowe, strukturalne i sceniczne utworów Menandra, nawiązując też do wcześniejszych gatunków dramatu greckiego¹. Badał

¹ Temu komediopisarzowi poświęcił najpierw pracę magisterską, drukowaną po łacinie (*Menander quomodo personas in Dyscolo fabula in scaenam induxerit*, [w:] W. Steffen et al., *Studia Menandrea ad Dyscolium pertinentia*, Ossolineum, Wrocław 1965), potem doktorską pt. *Aksesoria sceniczne w komediach Menandra* (1968; ukazał się dwuczęściowy artykuł na jej podstawie: *The Role of Scenic Accessories in the Comedies of Menander*, *Eos* 58, 1969–1970, s. 201–217 oraz *ibid.*, 59, 1970, s. 35–56), a wreszcie dysertację habilitacyjną, wyróżnioną przez Wydział I PAN nagrodą im. Brücknera: *Technika dramatyczna Menandra*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1975. Poświęcił Menandrowi także serię artykułów: *The Prologues in the Comedies of Menander*, *Eos* 61, 1973, s. 33–47; *The Presentation of Persons in Menander's Shield*, *Symbolae Philologorum Posnaniensium* 1, 1973, s. 33–45; *Jedność akcji w Odludku*, *Symbolae Philologorum Posnaniensium* 2, 1975, s. 33–45; *Ijon Eurypidesa a komedie Menandra*, *Symbolae Philologorum Posnaniensium* 6, 1983, s. 21–31; *Hamartia in Menander*, *Eos* 65, 1977, s. 17–24; *A Commentary to Some Places in the Dyskolos of Menander*, *Eos* 73, 1985, s. 59–63; *Die Interpretation ausgewählter Szenen aus der Samia von Menander*, *Eos* 77, 1989, s. 199–209; *Die Barbaren in den Komödien des Menander*, [w:] *Power and Spirit*, oprac. S. Jäkel, Turku 1993, s. 99–110.

też twórczość innych greckich komediopisarzy², kilka artykułów poświęcił także tragedii greckiej³. W latach dziewięćdziesiątych zeszłego wieku Profesor zwrócił swe zainteresowanie ku romansowi greckiemu, czego owocem był – obok kilku interesujących artykułów – przekład *Opowieści etiopskiej* Heliodora⁴. W 2003 r. otrzymał trzyletni grant na przekład z komentarzem zachowanych piętnastu ksiąg *Biblioteki historycznej* Diodora Sycylijskiego. Wspólnie ze zmarłym prof. Romualdem Turasiewiczem stworzył zespół tłumaczy-hellenistów, zapraszając ich z kilku ośrodków naukowych w Polsce. Po śmierci prof. Turasiewicza w 2005 r. wspólnie z prof. Leszkiem Mrozewiczem koordynował całość grantu. W dwóch tomach tego monumentalnego dzieła miał udział jako tłumacz⁵.

Pozostawił po sobie w sumie jedenaście książek (w tym sześć jako redaktor naukowy), 54 ważne artykuły, dziewięć recenzji, dziesięć drobnych przekładów, trzynaście artykułów z zakresu popularyzacji. Trzeba tu koniecznie wspomnieć o jego pracy redaktora prestiżowego czasopisma naukowego polskich filologów klasycznych. Zredagował bowiem 24 roczniki „Eos”, mając ogromny wkład w tworzenie wysoko cenionej polskiej i międzynarodowej platformy upowszechniania dorobku naukowego w latach 1992–2003. Od 2002 r., to jest od powstania czasopisma, był członkiem komitetu redakcyjnego „Przestrzeni Teorii”.

Prof. Dworacki pracował do ostatnich chwil swego życia. Zawsze chętny do pomocy, przyjazny światu i ludziom. Lubił śpiewać, a dysponował przyjemnym barytonem. Lubił także dobry dowcip i anegdotę. Interesował się życiem w różnych jego przejawach. Był w tym trochę epikurejski, ale i trochę stoicki, niełatwo było go bowiem

² Owocem tych studiów jest książka *Eupolis i fragmenty jego komedii*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1991, a także artykuły: *The Ending Formula in New Comedy*, *Symbolae Philologorum Posnaniensium* 3, 1977, s. 35–40; *Platonios i Anonim o komedii i komediopisarzach greckich*, *Meander* 42, 1987, s. 87–92; *Römische Grammatiker über die Komödie*, *Symbolae Philologorum Posnaniensium* 8, 1991, s. 91–102; *Zu Eupolis und seinen Demen*, *Symbolae Philologorum Posnaniensium* 10, 1994, s. 13–22; *The Pytine and the Date of Cratinus' Death*, [w:] *Vetustatis amore et studio. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Kazimierzowi Limanowi*, oprac. I. Lewandowski, A. Wójcik, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1995, s. 117–119; *Chłostanie Dionizosa. Bogowie na scenie w komediach Arystofanesa*, Język. Religia. Tożsamość, 2016, nr 1 (13), 43–54.

³ Np. *Atossa's Absence in the Final Scene of the Persae of Aeschylus*, [w:] *Arktouros. Hellenic Studies Presented to B. M. W. Knox on His 65th Birthday*, oprac. G. W. Bowerstock et al., de Gruyter, Berlin – New York 1979, s. 101–108; *Notes to the Prometheus Bound*, *Eos* 71, 1983, s. 159–165.

⁴ Heliodor, *Opowieść etiopska o Theagenesie i Charikleji*, przeł. i oprac. S. Dworacki, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2000. Nie wymieniam tu wszystkich prac, skupiając się na głównych osiągnięciach Profesora w zakresie komedii. Pełna bibliografia prac Prof. Sylwestra Dworackiego w opracowaniu Jerzego Danielewicz i Magdaleny Stuligrasz ukaże się w *Symbolae Philologorum Posnaniensium* 31, 2021, nr 1.

⁵ Księgi tłumaczone przez prof. Dworackiego to: Diodor Sycylijski, *Czyny i dzieła herosów i półbogów (Biblioteka historyczna IV)*, przeł. i poprzedził wstępem S. Dworacki, komentarz oprac. L. Mrozewicz, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2010 oraz Diodor Sycylijski, *Od mitu do historii (Biblioteka historyczna VI–X)*, red. nauk. S. Dworacki, przeł. id., A. Pawlaczyk, oprac. L. Mrozewicz, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2020.

wyprowadzić z równowagi. Nie miał natury wojownika, ale w sytuacjach wymagających zajęcia jednoznacznego stanowiska umiał powiedzieć zdecydowanie „tak” lub „nie”. Bywał krytyczny wobec innych, ale nigdy złośliwy, bywał także krytyczny wobec siebie, co już nie jest takie częste, szczególnie w naszym środowisku. Miał cudowny dystans do wielu rzekomo niesłuchanie ważnych spraw bieżących i mówił wtedy, że z całych sił wierzy w istnienie życia pozauniwersyteckiego.

Na jego siedemdziesiąte urodziny napisałam krótki wiersz okolicznościowy, którego finalne wersy pozwałam sobie tu przytoczyć, choć czas obrócił życzenia zdrowia w ich własne zaprzeczenie:

Niech więc żyje i w zdrowiu rozkwita Dworacki,
 Oddany starej erze, ale chłop wciąż chwacki!
 On świadczy od narodzin przed (z hakiem) półwiekiem,
 Że profesor zwyczajny może być człowiekiem!

Kiedy odchodzi człowiek, zawsze pojawia się odczuwalny brak. Może w przypadku niezwykłych ludzi różnica polega tylko na liczebności tych, którzy wyjątkowo mocno odczuwają ich nieobecność. W przypadku naszego Profesora jest tych osieroconych naprawdę bardzo wielu. Osierocił wszak kochającą rodzinę, dla której zawsze był przede wszystkim mężem, ojcem i dziadkiem, pozostawił w smutku rzesze filologów – nie tylko klasycznych. Był bowiem niezwykle przyjazny, ludzki, ponad podziałami i serdeczny. Osierocił też naukę. Brak bowiem będzie jego niespiesznego i głębokiego namysłu nad komedią grecką, greckim romansem i dziełami Diodora. Zostały po nim wprawdzie znakomite analizy literatury antycznej, ale nie będzie już jego naukowego autorytetu, celnych uwag w dyskusji, nieszukających poklasku, lecz skoncentrowanych na możliwie obiektywnym oglądzie zagadnienia czy problemu. Był bardzo dociekliwy, ale bynajmniej nie scholastyczny, szukał tego, co stanowi o istocie zagadnienia. Do dziś pamiętam jasne i trafne uwagi Profesora na temat słynnego purpurowego kobierca, po którym Agamemnon wchodzi do pałacu u Ajschylosa, czy w sprawie nie zawsze dla nas dziś zrozumiałego humoru w greckich komediach. Jego odejście to wielka strata, w wymiarze ludzkim i badawczym.

Oby tam, gdzie teraz przebywa, miał z kim pożartować i pośpiewać, i wspólnie pomilczeć nad obrotem spraw ludzkich.

elzbieta.wesolowska@amu.edu.pl

ARGUMENTUM

Commemoratio nuper mortui Silvestri Dworacki (1937–2020), professoris Universitatis Posnaniensis, litterarum Graecarum scrutatoris illustris praecipue comoediae Graecae studiis excellentis.

Ten utwór jest dostępny na warunkach licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe (CC BY 4.0), która umożliwia nieograniczone korzystanie, rozpowszechnianie i kopiowanie utworu pod warunkiem odpowiedniego oznaczenia autora i źródła.
 Zob. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>